

**СЛОВО ДО УКРАЇНЦІВ ГРЕКО-КАТОЛІКІВ ПОЛЬЩІ
З НАГОДИ ПЕРЕДАЧІ ЇМ ЦЕРКВИ
НАЙСВЯТИШОГО СЕРЦЯ ІСУСОВОГО В ПЕРЕМИШЛІ
ТА ПІДНЕСЕННЯ ЇЇ ДО ГІДНОСТІ
АРХІКАТЕДРИ СВЯТОГО ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ**

2 червня 1991 року

Дорогі Браття і Сестри!

1. „Тисячу років тому Всемогутній Бог, Владика Всесвіту й Господь історії всіх народів, огорнув своєю безмежною любов'ю народ Київської Русі й привів його до світла Євангелія свого Сина Ісуса Христа, Спасителя світу. З йорданських берегів майже через десять століть діло спасіння силою Святого Духа досягло земель, зрошеніх водами Дніпра, де Господь вибрав своїми слугами Ольгу й Володимира, щоб дарувати їхньому народові благодать св. Хрещення. Відтоді, через сторіччя, Церкви, що зродились з Хрещення, яке відбулось у Києві, співають пісню вдячності на честь Пресвятої Трійці“.¹

2. Ці сказані мною слова взяті з Апостольського послання „Великий дар Хрещення“, звернутого до всіх членів католицької спільноти греко-католицького обряду (він називається сьогодні візантійсько-українським), які так само, як і їхні православні брати вбачають у Хрещенні св. Володимира 988 р. початок своєї віри і своєї Церкви. Ви, зібрані тут, належите до тієї самої спільноти.

За дев'ять років до дня святкування Тисячоліття Хрещення я звернувся до Йосифа Кардинала Сліпого з листом, яким започаткував підготовку цілої спільноти Вашого обряду до урочистого святкування Тисячоліття Хрещення. Аналогічно дев'ять років Церква в Польщі готувалася до святкування Тисячоліття Хрещення в 1966 р. За словами Кардинала Йосифа, Ваша спільнота, як серед переслідувань в Україні, так і в еміграції на різних континентах, протягом дев'яти років духовно готувалася до цієї події. Подальший перебіг подій дозволяє підкреслити, що це було дев'ять років Провидіння. Тисячоліття Хрещення Русі подарувало релігійну свободу Вашому обряду: він міг вийти з катакомб, відновлюючи свою діяльність.

3. Урочиста Літургія з нагоди Тисячоліття Хрещення Русі, на якій головував в базиліці св. Петра в Римі, стала немовби заповіддю цих змін. І хоч на Вашій батьківщині греко-католицька Церква не могла ще привселядно виявити свою радість, та все ж урочистість на Ясній Горі, яка відбулася у вересні 1988 р., залишилась в пам'яті вірних як Вашого, так і латинського обряду.

В історії переслідувань греко-католицької Церкви в державах, де при владі були комуністи, Ви (в Польщі) перебували у вигіднішому становищі порівняно з іншими. Насправді Ваш обряд не був офіційно визнаний державною владою, внаслідок чого навіть не міг мати власного єпископа, однак міг існувати відкрито, користаючи з гостинності і навіть опіки Латинської Церкви. Складалася ситуація, далека від бажаної, і справедливо йому (обрядові) належної, однак була крашою, ніж в самій Україні. Саме тому греко-католицька Церква, яка в 1988 р. не могла святкувати урочистість Тисячоліття Хрещення Русі на своїй батьківщині, здійснила це на Ясній Горі в Польщі.

У телеграмі до моїх греко-католицьких братів і сестер, яку я вислав на Ясну Гору під час святкування там Тисячоліття Хрещення Київської Русі, я написав: „Призываючи заступництва Богородиці, віддаю її материнському серцю духовних синів і дочок св. Володимира в Польщі, Україні, цілому світі і молюся, щоб у майбутньому тисячолітті дістали ласку розквіту“.

Так я написав у вересні 1988 р. Навіть в найсміливіших бажаннях важко було передбачити, що ще наприкінці другого тисячоліття Церква віднайде свою свободу, а також право на життя і розвиток. Дякую Всемогутньому Богові за це чудо Його могутності і милосердя!

Я щиро намагався, Браття і Сестри, щоб ці ясногірські святкування Української Греко-Католицької Церкви виявилися пророчими ще з одного боку: щоб Бог зволив прийняти їх як символічну печать поєднання і правдивого братерства українців і поляків. Скільки гіркоти й страждань зазнали наші народи протягом останніх десятиліть. Нехай відбудеться очищення, яке загладить давні спори, претензії і взаємне недовір'я і призведе до взаємного пробачення давніх кривд. Сьогодні все, а насамперед спільна віра в Ісуса

Христа закликає до братерства і взаємопошани, до пошуку того, що єднає. Розпалювання націоналізму і упереджень було б діянням, спрямованим проти християнської ідентичності; вражаючим анахронізмом, негідним обидвох великих народів.

О як щиро я намагаюся, щоб взаємно любилися католики двох обрядів! Сьогодні вранці я проголосив Блаженним Владику Йосифа Себастіяна Пельчара, Єпископа Перемишльської єпархії латинського обряду. Під час свого недавнього інгресу Ваш Єпископ Іван Мартиняк нагадав слова мудрого братнього листа, який на початку свого пасторського служіння Єпископ Йосиф Пельчар скерував до Єпископа Перемишльської єпархії греко-католицького обряду Константина Чеховича. „Сердечно прагну, – писав благословенний Йосиф Себастіян, – щоб, як колись Кардинал Олесницький вітав у краківській катедрі Київського Митрополита Ісидора і обійняв його як брата, так і сьогодні не тільки пасторі, але і їхня паства давали одне одному поцілунок миру і любові“.

4. Сьогодні ми зібралися, Браття і Сестри, щоб подякувати Богові за те, що Церква в Україні могла вийти з катакомб. Думаю, що не знайдемо кращих слів, щоб виявити нашу подяку Богові, від тих, які промовила Богородиця під час відвідин Єлизавети в домі Захарії. „Величає душа моя Господа і дух мій радіє в Бозі, Спасі моїм, – визиває Найсвятіша Мати і кличе сьогодні греко-католицьку Церкву, зібрану тут, у Перемишлі, навколо наступника св. Петра, – бо він зглянувся на покору слугині своєї“ (Лк. 1, 46-47). Справді великого приниження зазнала Українська Греко-Католицька Церква на своїх рідних землях протягом сорока п'яти років переслідування. Всі, без винятку, її єпископи потрапили до в'язниці. Сотні священиків і тисячі найпalkіших вірних було заарештовано, вислано на примусові роботи і довічне поневолення. Цій Церкві відібрано всі храми, духовні семінарії і видавництва, знищено всі її церковні структури. Її було позбавлено навіть права на власне ім'я. Назва цієї Церкви звучала тільки тоді, коли на неї зводили наклепи.

І нам треба дякувати Богові за те, що ця Церква – у своїй повноті – збереглася як правдива Господня слугиня. Жодний єпископ цієї Церкви не відрікся від своєї віри, ані не відступив від єдності з Скеleю Петра, хоч гонителі всіма силами намагалися це зробити. Імена декотрих ми знаємо, але про багатьох інших відомо тільки одному Богові.

Милостивий Бог дозволив Українській Греко-Католицькій Церкві зберегти – навіть під час переслідувань – дві риси, які становлять її церковну ідентичність: вірність східній традиції християнства, а також повну єдність з Апостольською Столицею. Які правдиві слова промовив торік у Ватикані під час зустрічі всіх єпископів нашої Церкви вельмишановний мій брат у єпископстві Мирослав Кардинал Любачівський: “Наша єдність з Апостольською

Столицею не може бути підставою для того, щоб нас засуджувати чи неправильно розуміти. Ми є невід'ємною частиною вселенської Церкви, Церквою київської традиції, з'єднаної з Петром-Скелею, з якою всі православні церкви залишилися в єдності протягом тисячоліття християнства".²

5. І слова „зглянувся на покору слугині своєї... велике бо вчинив мені Всемогутній... підняв угору смиренних; наситив благами голодних,... згадавши своє милосердя“ (Пор. Лк. 1, 43-54), які стосуються Богородиці, характеризують Вашу спільноту, Браття і Сестри. Ця подібність з Божою Матір'ю відбилася на візантійсько-українському обряді через хрест, який довелося нести багатьом пастирям і вірним під час переслідувань.

Хрест, який несе в дусі Христа, завжди є джерелом життя. Вже під час згадуваної мною зустрічі зі всіма єпископами Вашого обряду я дав свідчення моєму переконанню, що Ваша віднайдена свобода виросла з жертви багатьох мучеників, а також інших свідків віри, які терпіли за Христа і за свою єдність з Апостольською Столицею. Вони – повторю слова, які я тоді сказав – духовно присутні серед нас. Віримо, що їхня жертва і їхня молитва випросили нам ласку цієї хвилини, „нового початку“.³

Браття і Сестри, Ви зазнали великого Божого милосердя! Разом з Вами прославляю того, милосердя якого передається „з роду в рід на тих, які бояться його“ (Лк. 1, 50). Христос-Переможець вчинив так, що Ваш смуток змінився на радість (Див. Йо. 16, 20). До Вашої радості приєднуються також Ваші брати у вірі, католики латинського обряду.

6. Зустрічаючись в дусі подяки тут, в Перемишлі, намагаємося поєднатися зі всіма Вашими братами і сестрами у спільноті Церкви: в Польщі, Україні і діаспорі, – особливо з Кардиналом Любачівським, всіма архієпископами, єпископами, священиками, монахами і монахинями, семінаристами, з усім Божим людом Україні і діаспори.

Радість від сьогоднішньої зустрічі, дорогі Брати і Сестри, є також радістю наступників св. Петра. Багато разів мої попередники і я сам наголошували на тому, що героїчна вірність визнавців і мучеників Вашого обряду становить для нас святе зобов'язання. Пастир мусить бути вірний своїй отарі, якщо вона за ним прямує, незважаючи на труднощі, випробування і переслідування.

Це є радість від того сопричастя, в якому виявляється тайна Церкви, що має своє найглибше джерело в Пресвятій Трійці. Сопричастя не замикається на собі. Відкриваючись з цілого серця до всіх визнавців Христа, позначених ласкою Хрещення, здійснююмо це в особливий спосіб стосовно братніх православних Церков християнського Сходу.

Сподіваюся, що спирання на історичну правду, яка сягає своїми коріннями Церкви ще не поділеної, і на моральні заслуги Вашої Церкви, приєднає і інших до нашої радості. Сподіваюся, що зможете так радіти зі своєї свободи, що не затьмарите і не зашкодите безцінному екуменічному миру з православною Церквою. Молімся разом з ними про єдність, про яку Христос просив Отця напередодні свого терпіння (Пор. Йо. 17, 12-21). Слова цієї архієрейської молитви з вечерника дочекалися сповнення тепер, коли ціле людство наближається до третього тисячоліття від народження Христа.

7. Під час відвідин Марією Елісавети остання промовила: „Щаслива та, що повірила, бо здійсниться їй сказане від Господа“ (Лк. 1, 45). Нехай наша віра черпає натхнення у вірі Богородиці. Щоб і для нас сповнився цей Христовий заклик про єдність, яка має джерело в Отці, і Сині, і Святім Дусі: так “як Ти, Отче, в мені, а я в тобі, щоб і вони були в нас об’єднані; щоб світував, що ти мене послав“ (Йо. 17, 21).

Дорогі Брати і Сестри, Архієпископ Ігнатій Токарчук, Епарх Перемишльський латинського обряду, заклопотаний розв'язанням проблеми катедрального храму Вашого обряду, за угодою, підписаною в лютому цього року, передає мені цю церкву, присвячену Найсвятішому Христовому Серцю. Владико, з величезною радістю і вдячністю приймаю цей дар Вашої епархії і всієї Церкви латинського обряду. Передаю цю святиню на довічну власність Вам, дорогі Браття і Сестри греко-католицького обряду, названого візантійсько-українським, замість храму, який, згідно із згадуваною вище умовою, мав бути збудований. Підношу цей храм до гідності катедри епархії та єпископа Вашого обряду.

Дуже бажав би, щоб ця свяตиня, в якій донедавна спочивали тлінні останки Єпископа Йосифа Себастіяна, сьогодні благословленного, великого апостола поєднання і гармонійної співпраці двох обрядів, була закликом для всіх поколінь: треба спільно будувати єдину, святу, вселенську і апостольську Церкву, назалежно від того, до якого обряду належимо.

Серце Христове, терпеливе і повне милосердя, джерело життя і святості, поблагослови це улюблене місто, для якого історія не пошкодувала болісних випробувань, але також прекрасних знаків братерства і християнської солідарності.

Серце Христове, джерело будь-якої потіхи, Тобі віддаю подальшу мандрівку на цій землі, у вірі, любові і надії майбутніх поколінь.